

Què funciona contra la pobresa? Àmbit Pobresa infantil

ivàlua
Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Generalitat
de Catalunya
Departament
d'Economia
i Hisenda

unicef
per a cada infància

Nota de premsa

Ivàlua, la Generalitat i UNICEF Catalunya assenyalen les polítiques públiques per garantir una alimentació saludable com una via indispensable en la lluita contra la pobresa infantil

Aquesta és la tercera publicació del projecte 'Què funciona contra la pobresa? – Àmbit pobresa infantil', que recopila la millor evidència disponible en diferents països per millorar els processos de presa de decisions i el disseny de les polítiques públiques destinades a fer front a aquesta problemàtica

Barcelona, 3 de juliol de 2024 – Ivàlua, el Departament d'Economia i Hisenda de la Generalitat i UNICEF Comitè Catalunya han presentat aquest dimecres al CaixaForum Macaya de Barcelona la publicació del projecte "Què funciona contra la pobresa? - Àmbit pobresa infantil", que dedica el seu tercer número a analitzar les polítiques públiques per garantir una alimentació saludable com una de les eines indispensables en la lluita contra la pobresa infantil. El projecte revisa la literatura existent en aquesta matèria i analitza l'efectivitat de les diferents iniciatives impulsades en l'àmbit internacional, amb l'objectiu d'aterrar aquestes intervencions a la realitat de Catalunya.

La publicació, que signa Neus Carrilero Carrió, recercadora a APICBA (Grup de Recerca Atenció Primària i Comunitària a Barcelona, Parc Sanitari Pere Virgili) de l'Hospital del Mar Research Institute de Barcelona, incideix en el vincle entre pobresa i malnutrició infantil i aporta coneixements sobre com fer més efectius els programes i serveis d'alimentació saludable adreçada a la infància en situació més vulnerable. L'autora revisa i analitza l'experiència en altres països com el Regne Unit, Finlàndia, Suècia, els Estats Units o Austràlia, entre d'altres, així com programes que s'han realitzat a Catalunya i a Espanya.

La pobresa i la malnutrició infantil a Catalunya

Segons les últimes dades publicades per l'Idescat a l'Enquesta de Condicions de Vida 2023, el 32,5% dels infants i adolescents de Catalunya -442.300 nens i nenes- estan en risc de pobresa o exclusió social. Com a fenomen multidimensional, la pobresa i l'exclusió social condicionen el benestar i els drets de nens, nenes i adolescents, a la vegada que té un gran impacte en el conjunt de la societat. En les dades de l'Enquesta de Salut de Catalunya de l'any 2022 s'estima que un 35,6% de nens i nenes tenen excés de pes o obesitat, per sobre de la mitjana europea que es troba en el 29,5%. Garantir una dieta adequada és fonamental en les polítiques de lluita contra la pobresa infantil. Els nens i les nenes de famílies amb rendes baixes, menor nivell d'estudis i que viuen en entorns deprimits, tenen més probabilitat de patir les conseqüències d'una pitjor alimentació. Aquest fet impacta negativament en la salut i en el desenvolupament físic, cognitiu i emocional dels infants, cosa que condiciona les seves oportunitats presents i futures i reforça factors que condueixen cap a la pobresa i l'exclusió social.

Precisament, instruments com la "Garantia Infantil Europea" -la iniciativa de la Unió Europea orientada a garantir un accés efectiu a serveis clau per a la infància en situació de pobresa o exclusió social-, o "l'Estratègia de lluita contra la pobresa infantil a Catalunya" contemplen l'alimentació saludable com una de les seves línies d'acció.

Polítiques i programes per garantir una alimentació saludable als infants en situació vulnerable: una revisió sistemàtica de la literatura

L'autora analitza les diferents tipologies d'intervencions públiques per promoure una alimentació saludable a partir de tres àmbits d'acció: individual, familiar i estructural.

La gran majoria **d'actuacions d'acció individual** es realitzen en l'entorn escolar i se centren, sobretot, en programes d'educació en hàbits saludables i de foment de l'activitat física dirigides als nens i les nenes. Un cas d'èxit és la iniciativa 'Healthy School Start' implementada a Suècia a escoles de barris amb un nivell socio-econòmic baix.

En l'**àmbit familiar** destaquen els programes de suport a la criança i les transferències monetàries. Els resultats posen de manifest que quan els membres de la família s'inclouen i lideren el canvi de comportament es generen uns resultats millors i més duradors. A banda, programes com les targetes moneder per adquirir aliments comporten un canvi conductual significatiu en la compra d'aliments saludables quan es combinen amb sessions d'educació nutricional. També es troben impactes positius en les intervencions primerenques, realitzades durant els tres primers anys de vida. Entre les evidències, destaca el projecte pilot "La Mina s'activa" liderat pel CAP del barri de la Mina a Sant Adrià del Besòs (Barcelonès) on s'ha constatat una reducció del consum d'aliments no saludables: el 49% en begudes ensucrades i el 33% en aliments 'fast food' i una reducció significativa de l'Índex de Massa Corporal (IMC) del 3,8%.

Finalment, l'autora assenyala que per aconseguir aquests canvis resulta fonamental, més enllà d'aquestes intervencions, les accions que incideixen **en factors estructurals** per acrear entorns més saludables. En aquest sentit destaquen les polítiques en l'àmbit del menjador

escolar,ncloses a la “Garantia Infantil Europea”, així com polítiques que influeixen en la compra com són la regulació de la publicitat, l'etiquetatge i la tributació dels aliments, com els impostos sobre les begudes ensucrades, que s'ha implementat a països com Regne Unit, els Estats Units, Dinamarca i també a Catalunya. Els resultats d'aquestes polítiques mostren una reducció del consum d'aquests aliments en el curt i el llarg termini.

Recomanacions que resulten de la revisió d'evidències

L'informe apunta que una de les principals línies d'acció per lluitar contra la malnutrició infantil és garantir un àpat saludable al dia a la infància en situació de vulnerabilitat a través de programes de menjadors escolars universals i gratuïts. Aquestes intervencions tenen un impacte positiu en la quantitat i qualitat de la dieta, permeten eliminar barreres burocràtiques i afavoreixen la cohesió social.

El document també apunta que les polítiques més efectives són les que combinen diferents nivells d'acció, tenen una intensitat més gran i una durada més prolongada. També assenyala la rellevància d'aplicar polítiques universals pel seu impacte, alhora que desestigmatitzen i no culpabilitzen els infants i les seves famílies. Així mateix, s'indica que aquestes polítiques han d'anar acompanyades d'intervencions concretes adreçades als nens i nenes que més ho necessitin, posant el focus en la primera infància per consolidar hàbits saludables com més aviat millor. Altres implicacions pràctiques són la importància de tenir en compte els factors culturals i la diversitat perquè tots els infants i adolescents se'n beneficiïn, així com no oblidar el valor simbòlic que per a molts nens i nenes, i les seves famílies, tenen els aliments, especialment els menys saludables, cosa que és molt més evident per a aquells que es troben en situació més desfavorida.

Iniciatives Què funciona?

Ivàlua i la Generalitat de Catalunya, a través del Departament d'Economia i Hisenda, impulsa les **iniciatives Què funciona? en diferents àmbits temàtics** per a obtenir informació rigorosa sobre els resultats d'accions ja impulsades en diferents matèries per contribuir a un millor disseny i implementació de polítiques públiques.

L'Informe presentat avui és el tercer d'una sèrie dedicada a la pobresa infantil, en el marc del projecte 'Què funciona contra la pobresa? - Àmbit pobresa infantil' impulsat junt amb UNICEF Comitè Catalunya. La primera de les publicacions es va centrar en [les polítiques contra la pobresa infantil centrades en els primers 3 anys de vida dels nens i de les nenes](#), i la segona en [les polítiques d'educació i atenció en la primera infància](#).

A Catalunya s'estan desenvolupant altres iniciatives 'Què funciona?' en àmbits com l'educació, gènere i joventut, polítiques ambientals, salut, emprenedoria, cures i habitatge. Podeu consultar altres iniciatives Què funciona? a: <https://ivalua.cat/ca/que-funciona>

Dades de contacte

Ivàlua – Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

Àrea de Comunicació i Gestió del Coneixement

Jordi Miras Llopart

jordi.miras@ivalua.cat / (+34) 93 554 53 00

Departament d'Economia i Hisenda

Oficina de comunicació

Alícia Díaz Buj

adiazb@gencat.cat / (+34) 627 48 06 53

UNICEF Comitè Catalunya

Carlos Ortí López / Responsable de Comunicació

corti@unicef.es / (+34) 93 453 17 82 ext. 2107 / (+34) 607468625

Xarxes socials

@ivalua_cat / @economiecat / @unicef_cat

Hashtag #QFPobresalInfantil

Enllaços d'interès

Web del projecte

Què funciona contra la Pobresa? Àmbit Pobresa infantil: <https://ivalua.cat/ca/projecte-tematic/afers-socials-i-desigualtats/que-funciona-contra-la-pobresa-ambit-pobresa-infantil>.

Iniciatives Què funciona?: <https://ivalua.cat/ca/que-funciona>

Publicacions del projecte

- QFcP 00 - Presentació - Què funciona contra la pobresa infantil?: <https://ivalua.cat/ca/revisions-devidencia/qfcp-00-presentacio-que-funciona-contra-la-pobresa-infantil>
- QFcP 01 - Què funciona per reduir la pobresa infantil durant les primeres etapes de la vida?: <https://ivalua.cat/ca/revisions-devidencia/qfcp-01-que-funciona-reduir-la-pobresa-infantil-durant-les-primeres-etapes-de>
- QFcP 02 - Què funciona contra la pobresa? Una revisió sistemàtica de les polítiques d'educació i atenció en la primera infància: <https://ivalua.cat/ca/revisions->

[devidencia/qfcp-02-que-funciona-contra-la-pobresa-una-revisio-sistemica-de-les](#)

- QFcp 03 – Què funciona contra la pobresa? Una revisió sistemàtica de polítiques i programes enfocats a garantir una alimentació saludable per infants de famílies en situació vulnerable: https://ivalua.cat/sites/default/files/2024-06/27062024_QFcPI_S3.pdf

Vídeo del projecte

https://www.youtube.com/watch?v=A1btf_ebhl4

 Què funciona
contra la pobresa?
Àmbit Pobresa infantil

Projecte de recopilació, anàlisi i transferència d'evidència per a millorar
les polítiques públiques destinades a mitigar la pobresa infantil

Un projecte de:

ivàlua ✓
Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

unicef
per a cada infància

 Generalitat
de Catalunya
Departament
d'Economia
i Hisenda

 **Què
funciona?**